

ÚSTREDNÝ KONTROLNÝ
A SKÚŠOBNÝ ÚSTAV
POĽNOHOSPODÁRSKY
V BRATISLAVE

Registrácia nových odrôd pestovaných rastlín

Ing. Katarína Hanzelyová, ÚKSÚP, Odbor odrodového skúšobníctva
Agrokomplex 2023

Hlavné činnosti Odboru odrodového skúšobníctva

- **štátne odrodové skúšky na účely registrácie nových odrôd pestovaných rastlín**, predĺženia doby registrácie, zápisu ďalšieho udržiavateľa registrovaných odrôd
- odborný prieskum odrody pre udelenie šľachtiteľského osvedčenia za účelom právnej ochrany odrody na Slovensku
- prehľad registrovaných odrôd, uvedenie ich hospodárskych vlastností
- Štátna odrodová kniha a Listina registrovaných odrôd
- kontrola udržiavacieho šľachtenia odrôd pestovaných rastlín
- je súčasťou medzinárodnej spolupráce pri vykonávaní DUS skúšok

Legislatívny základ pre registráciu nových odrôd

- Zákon č. 597/2006 Z. z. o pôsobnosti orgánov štátnej správy v oblasti registrácie odrôd pestovaných rastlín a uvádzaní množiteľského materiálu pestovaných rastlín na trh v znení zákona č. 467/2008 Z. z.
- Vyhláška MP SR č. 365/2007, ktorou sa ustanovujú podrobnosti o vykonávaní odrodových skúšok pestovaných rastlín
- Nariadenie vlády SR č. 50/2007 Z. z. o registrácii odrôd pestovaných rastlín v znení neskorších predpisov
- Vykonávacie nariadenie Komisie 2021/384 o vhodnosti názvov odrôd poľnohospodárskych rastlinných druhov a druhov zelenín
- Metodický pokyn ÚKSÚP č. 15/2017 upravujúci prihlasovanie odrôd pestovaných rastlín do štátnych odrodových skúšok

Definícia odrody

Nariadenie vlády SR č. 50/2007 Z. z. o registrácii odrôd pestovaných rastlín v znení neskorších predpisov

Odrodou pestovanej rastliny sa rozumie rastlina, alebo skupina rastlín zoskupená v rámci jedného botanického druhu na najnižšom poznanom stupni, ktorú možno:

- definovať podľa prejavu znakov vyplývajúcich z daného genotypu alebo kombinácií genotypov
- odlíšiť od akejkoľvek inej skupiny rastlín podľa prejavu najmenej jedného znaku
- považovať za jednotnú vzhľadom na jej schopnosť nemeniť sa pri rozmnožovaní

Registrácia nových odrôd

Povinná registrácia

Príloha č. 1 Nariadenia vlády SR č. 50/2007 o registrácii odrôd pestovaných rastlín v znení neskorších predpisov

Druhy pestovaných rastlín, ktorých odrody sa registrujú

Časť A - Poľné plodiny, Časť B – Zeleniny, Časť C - Vinič, chmeľ, Časť D ovocné rody a druhy

Dobrovoľná registrácia – na základe národných metodík

iné druhy poľnohospodárskych rastlín, druhy ovocných drevín, okrasné a liečivé rastliny, iné špeciálne plodiny

Odrody v štátnych odrodových skúškach

Proces registrácie nových odrôd

podanie žiadosti s Technickým dotazníkom (šľachtiteľ)

doručenie množiteľského materialu, bezplatne, v určenom množstve a kvalite

splnenie podmienok podľa národnej legislatívy

výkon štátnych odrodových skúšok (DUS, VCU, skúšky technologickej kvality)

test vhodnosti názvu

pozitívne výsledky DUS a VCU testov - rozhodnutie o registrácii

Výkon štátnych odrodových skúšok

DUS skúšky (Distinct/Uniform/Stabile) odlišnosti, vyrovnanosti a stálosti

vypracovanie morfológického popisu odrody na základe medzinárodne uznaných technických protokolov a metodík

VCU skúšky (Value for Cultivation and Use) – skúšky hospodárskej hodnoty

prehľad hlavných hospodárskych charakteristík - úroda, zdravotný stav, reakcia na abiotické faktory, určenie kvalitatívnych parametrov charakteristických pre daný rastlinný druh

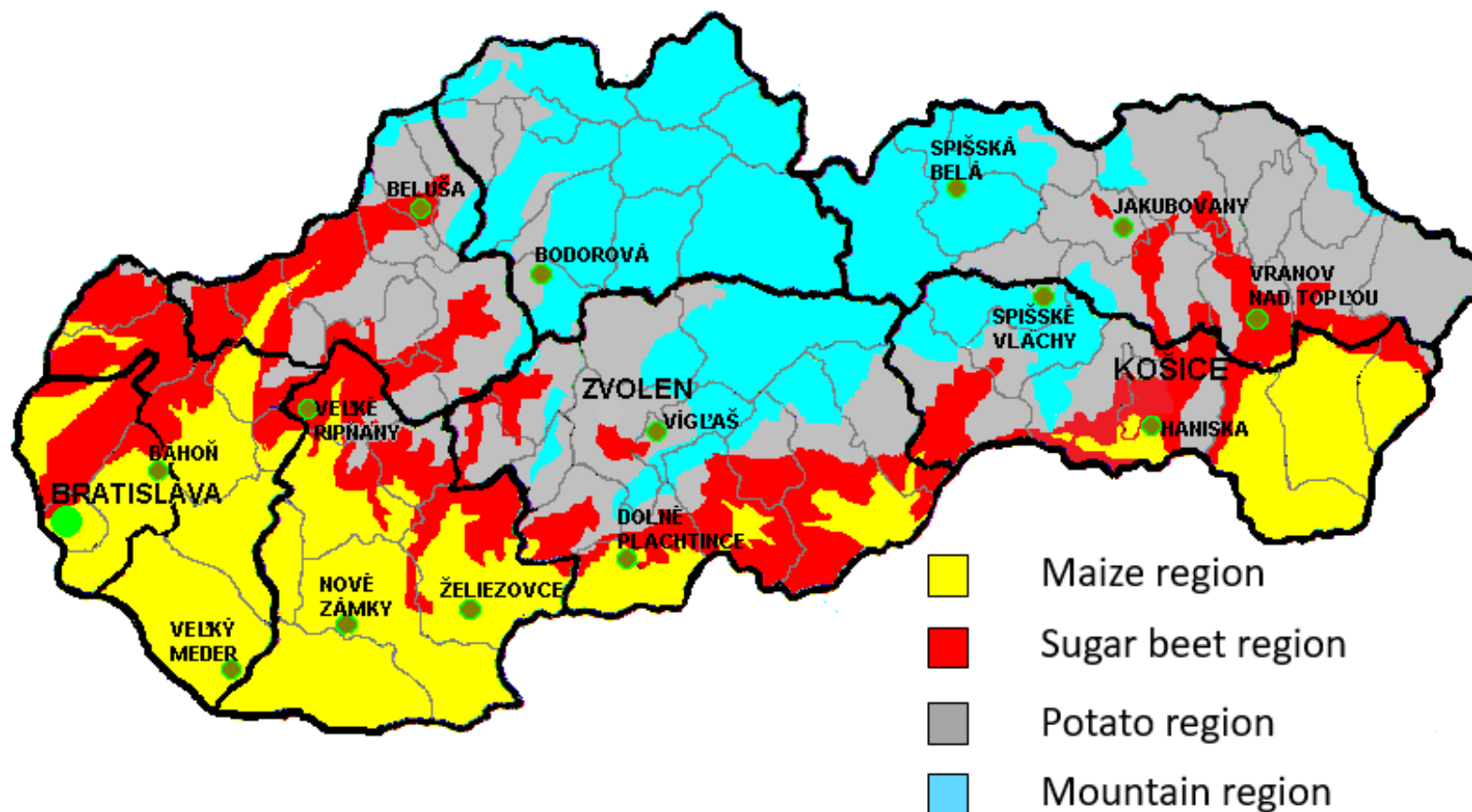
skúšky technologickej kvality pri určených druhoch

overenie kvalitatívnych znakov, ktoré sú charakteristické pre odrodu a ktoré určujú jej využitie na výživu človeka alebo hospodárskych zvierat alebo na priemyselné spracovanie

Sieť skúšobných staníc ÚKSÚP

Organizácia DUS skúšok

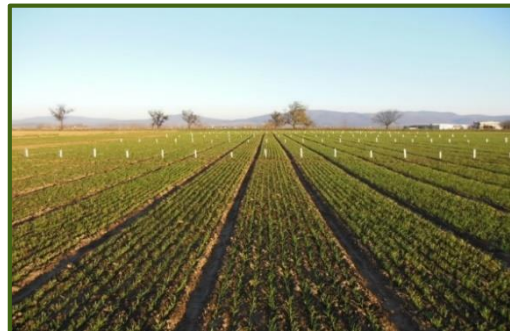
- DUS – skúšky odlišnosti, vyrovnanosti a stálosti pre viac než **35 poľnohospodárskych druhov rastlín a zeleniny**
- podľa protokolov CPVO a metodík UPOV – príloha č.3 nariadenia vlády č.50/2007
- poverenie Úradu spoločenstva pre odrody rastlín (CPVO) na výkon DUS skúšok pre účely právnej ochrany – 29 plodín, 7 skúšobných staníc
- DUS pokusy - 8 skúšobných staníc (kukuričná, repárska, zemiakárska, horská výrobná oblasť)
- rozloha DUS pokusov je v priemere 15 hektárov s približne 3 500 odrodami za rok
- minimálna doba trvania DUS skúšok : 2 - 3 roky (cykly)
- 18 DUS referentov

DUS skúšky – usporiadanie a pozorovania

- výber referenčnej kolekcie – databázy EU,CPVO,OECD,UPOV, prednostne právne chránené odrody
- usporiadanie odrôd v 2-4 opakovaniach DUS pokusov
- sejba – jednotlivé rastliny alebo pokusné parcelky
- pozorovanie a popis 20 – 60 znakov / druh = kvalitatívne + kvantitatívne + pseudokvalitatívne a vizuálne + merané znaky
- odolnosť voči chorobám u zelenín
- znaky hodnotené laboratórne (napr. ploidita) – spolupráca s externými laboratóriami

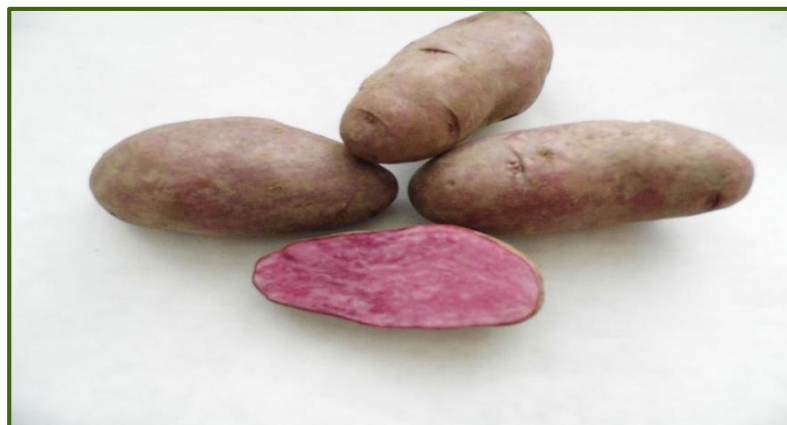
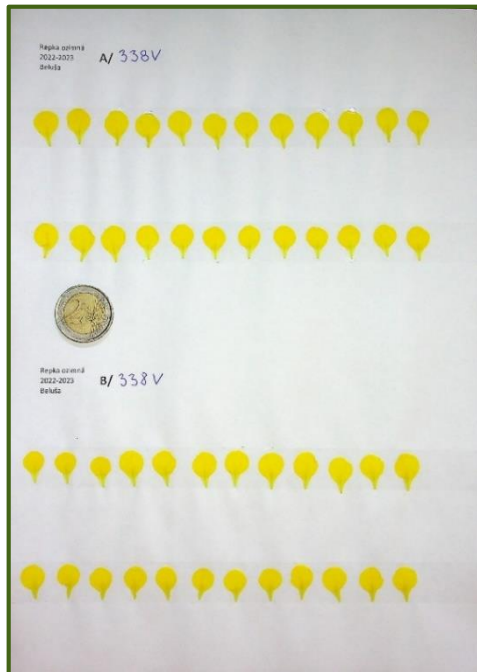
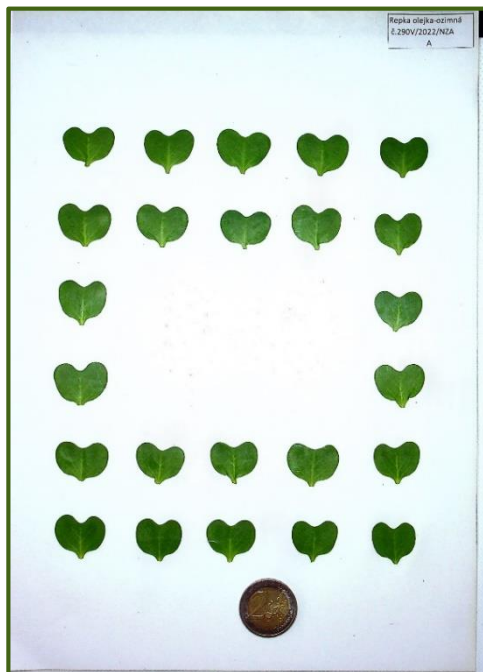

Príklady DUS znakov slnečnice ročnej

Príklady DUS znakov repky olejky a zemiaku

Príklady DUS znakov baklažánu

Príklady DUS znakov pšenice letnej

N.1 Farba zrna

N.2 zafarbenie zrna fenolom

N.19 Farba klasu

Skúšky hospodárskej hodnoty - VCU

- VCU – skúšky hospodárskej hodnoty - podmienka registrácie pre druhy poľnohospodárskych rastlín, viniča a chmeľu
- VCU je považovaná za uspokojivú, ak jej celková kvalita zabezpečuje výrazné zlepšenie v porovnaní s ostatnými registrovanými odrodami
- v prípade, že odroda má určité iné, lepšie vlastnosti, na jej jednotlivé menej kvalitné vlastnosti sa nemusí prihliadať
- VCU vlastnosti – úrodnosť, odolnosť voči chorobám, adaptabilita na klimatické a environmentálne podmienky, kvalitatívne charakteristiky
- technologické kritériá kvality (variabilita druhu)

Organizácia VCU skúšok

- VCU pokusy - 13 skúšobných staníc (každá výrobná oblasť – kukuričná, repárska, zemiakárska, horská)
- doba trvania VCU testov: 2 - 5 rokov (druhovú variabilitu)
- 3 - 4 opakovania v radoch alebo parcely s náhodným usporiadaním odrôd
- ošetrovanie – bez fungicídov, iba likvidácia buriny a škodcov
- porovnanie kandidátnych odrôd s kontrolnými registrovanými odrodami (1-5)
- rozdelenie do sortimentov – skupiny na základe segregujúcich druhových charakteristík (zrelosť, sezónny typ, čas klasenia atď.)

Rozhodnutie o registrácii odrody

- odroda odlišná, vyrovnaná, stála a má uspokojivú hospodársku hodnotu
- má vyhovujúci názov
- je zabezpečené jej udržiavacie šľachtenie
- nemá nepriaznivý vplyv na zdravie ľudí a zvierat
- v prípade GMO spĺňa príslušné požiadavky (Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady č. 1829/2003)

Registrovaná odroda

zápis do **Listiny registrovaných odrôd**
a **Štátnej odrodovej knihy Slovenskej Republiky**

poľnohospodárske druhy rastlín a zeleniny s povinnou registráciou

oznámenie o registrácii na Slovensku do databáz EÚ

**Spoločný katalóg odrôd poľnohospodárskych rastlinných druhov
a zeleninových druhov**

Listina registrovaných odrôd na rok 2023

Doba registrácie

poľné plodiny 10 rokov, ovocné druhy, vinič hroznorodý chmeľ 30 rokov,
dobrovoľná registrácia 10 rokov

počet registrovaných druhov plodín **101**, počet registrovaných odrôd **2 279**

Najviac registrovaných odrôd

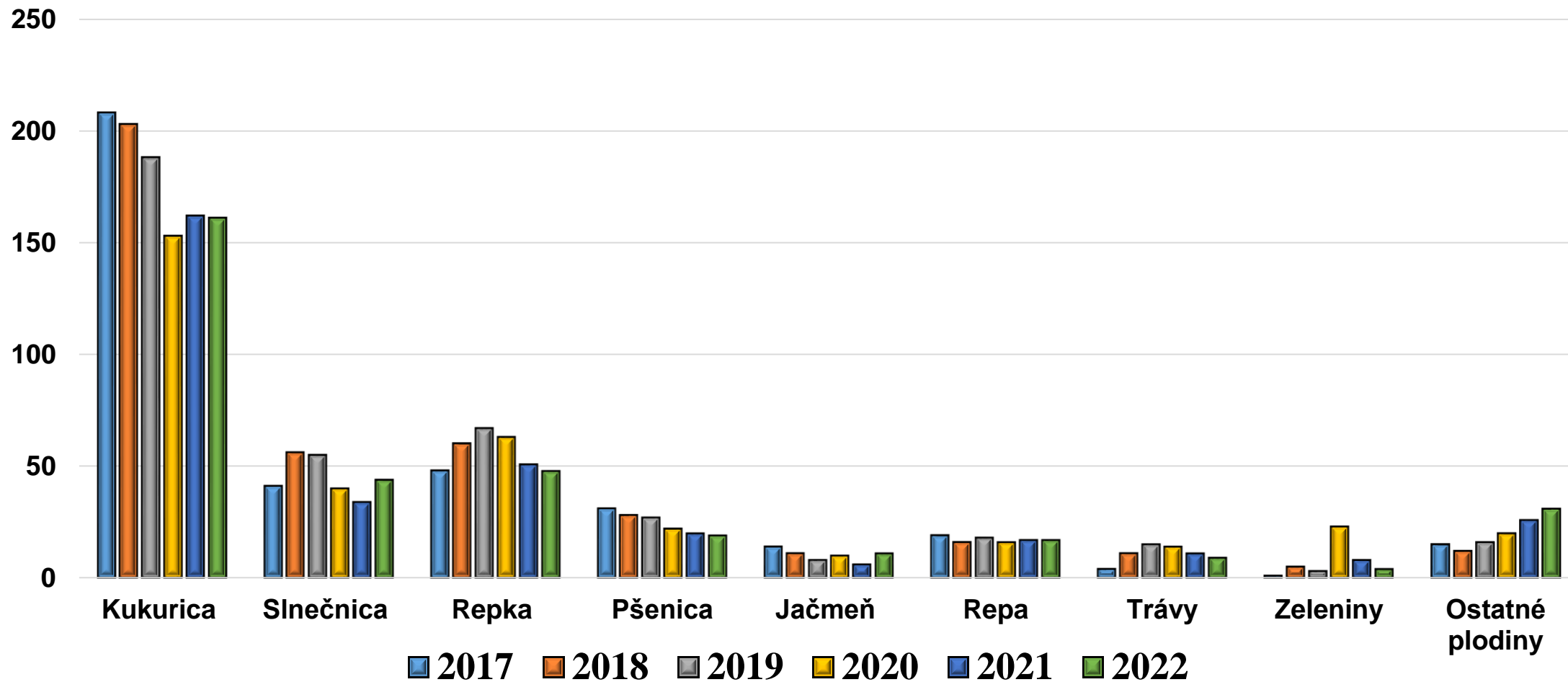

kukurica siata – 715 odrôd, repka olejka 214, zeleniny spolu 212, slnečnica
ročná 202, pšenica letná 169, vinič hroznorodý 71 odrôd

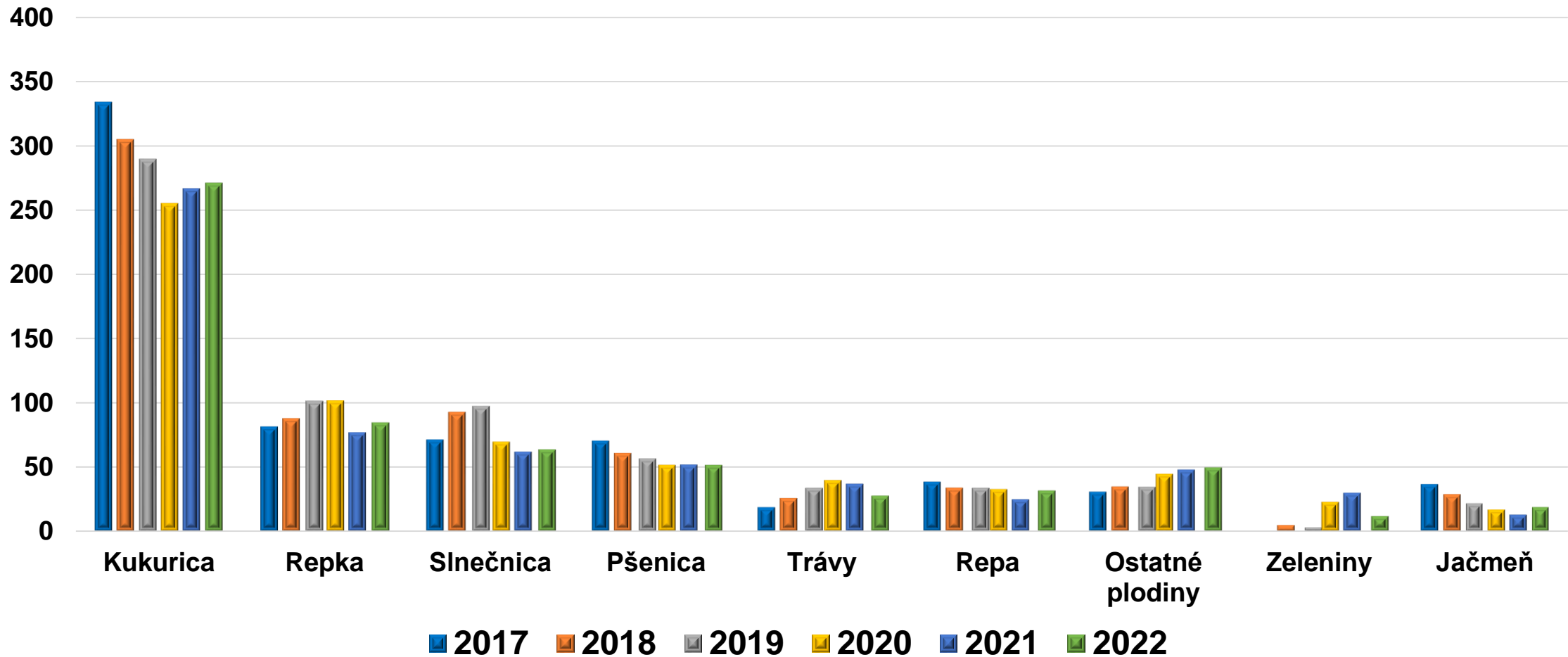

Počet prijatých žiadostí o registráciu za roky 2017 - 2022

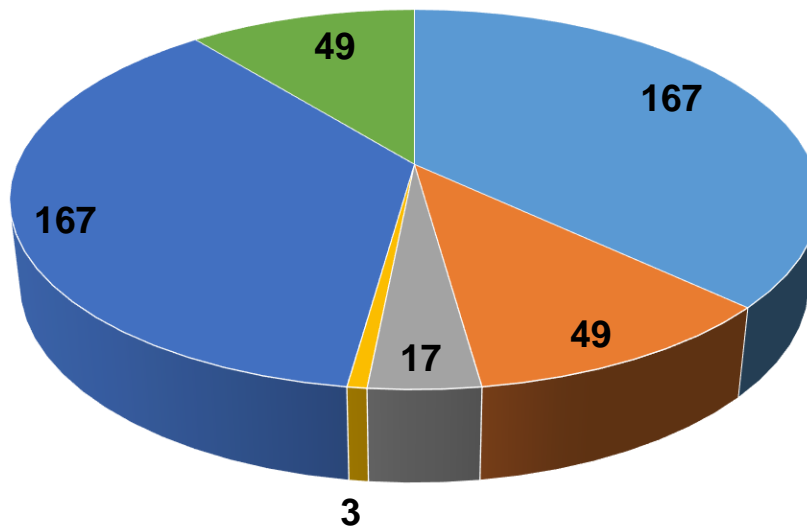
Počet skúšaných odrôd za roky 2017 - 2022

Rozhodovacia činnosť v roku 2022

V roku 2022 bolo vydaných 452 rozhodnutí

- RO o registrácii odrody
- RO o predĺžení registrácie odrody
- RO o preušení konania
- RO o zamietnutí registrácie odrody
- RO o zastavení konania vo veci RO
- RO o zrušení reg. odrody

ĎAKUJEM ZA VAŠU POZORNOSŤ

